

J E L E N K Ö R.

86. szám.

Pest szombat october 26dikán

1833

Foglalát: Magyarország (udv. gyász. Nemesítés. Pesti Egyetem 1832. 3ki tanulói száma Pécsi iskolák és jubilaum. Adakozások). Anglia (lord Althorp. Angol hírlapok a' spanyol korona-öröklési vita felől). Franciaország (d'Uzer gen. tudósítása Afrikából). Spanyolország (bayonnei levelek; VII. Ferdinand végrendelete 's annak főbb pontjai, a' regens-királyné nyilatkozatványa; Vittóriában és Burgosban zavarok; gen. Santos-Ladron, don Carlos 's a' t.). Portugália. Elegyhírek. Galonaár. Pénzkelet.

MAGYARORSZÁG.

Pozsony. RRink folyvást tartó ker. ülésikben oct. 21kén már az Vik cikket végzeék.

Fels. uralkodó Házunk VII. Ferdinand ő spanyol kir. Fölsége halálát f. h. 24kétől kezdve dec. 11keig gyászolandja, a' három első hétben mély, a' többiben félgyászban.

Cs. kir. apost. Felségünk Draskovits József csongrádi kereskedőnek érdemeit kegyesen méltatólag, ötöt magyar nemességre emelni 's Krassó vmegyében fekvő Bojem kam. helységnek felével kegyelmesen megajándékozni méltóztatott.

A' mult 183² iskolai évben a' pesti m. kir. Egyetemen járt rendes tanuló ifjuság száma mindössze 1721re ment; ezek közül hittudományt tanult 94 (köztök 29 világi), törvényt 205, orvosi tudományokat 1078, (köztök 230 izraélita), bölcselkedést 344 (ezek közül 19 föld- 's vizmérést). Doctoratust nyertek: a' hittudományból 3, törvényből 4, orvosi tudományokból 47 (közülök 4 a' seborvosiakból), philosophiából 7; kiken kívül lett még 7 seborvosi-, 38 gyógyszerészi-, 4 bábásági-, 1 szemészi-mester, 72 bábáskodó seborvos, 3 fogorvos, 57 bábba, 35 földmérő. A' bécsi Egyetemen szinte a' mult iskolai évvel orvos-doctorokká lettek között magyar- és erdélyországi 7 van.

Pécsett a' most beállott iskolai esztendőre a' fensőbb iskolák octob. 1sójén nyitattakmeg. Ez alkalommal a' három iskolai kar (hittudományi, törvényi és bölcselkedési) tanítói a' katholica hitnek nyilvános vallomását tevékle a' székesegyházban IVik Pius pápa formulája szerint. A' törvény-tudományok az idén adatnak elő legelőször; tanítója négy, egy világi ki a' hazai- és büntető-törvényeket tanítandja, egy megyebeli-

és két ciszterci rendü pap. A' falusi iskolatanítókat képző intézetben sept. 23, 25 és 27kén 40 tanuló felett tartatott közvizsgálat. Ez iskola kezdete f. eszt. majusa 1sójén volt. Tanítója négy. Szinte az idén nyitattott Pécesett egy új rajz- és hangászat-iskola is. E' megyében a' jubilaumi bucsuk, püspök ő exjának Pozsonybul f. eszt. jul. 1sójéről költ encyclicája szerint, e' hónap 30kán fognak a' hiveknek kihirdettetni, nov. 11kétől dec. 1sójéig tartandók. Ez idő alatt vasárnapi prédikátziók tárgyzatiul következők vannak kitüzve: 1.) Az istentől nyilatkozatott religionak ismertető bélyegei (criteria). 2.) A' keresztyén religio isten által nyilatkozatott religio. 3.) A' keresztyén nevet viselő egyházak közül csupán a' katholica egyház Kristusnak igaz egyháza, és ki ez egyházat elhagyja vagy annak hit- és erkölcsi-tanítmányiból valamit tagad, nem üdvözülhet. 4.) Katholicus keresztyén hogy üdvösséget nyerhessen, köteleztetik legszigorubbán hárommal teljesíteni: hinni állandóan és kétekedés nélkül mit isten kinyilatkozatott 's egyháza által hívésre előterjesztett; ez okbul a' religionak naprolnapra teljesebb ismeretere törekedni, minden erkölcsi parancsolatokat megtartani, szentül élni, 's jó esetedetekben fáradhatlanul magának érdemeket gyűjteni; végre, valahányszor lelkiismeretében súlyosb bünről vádoltatik, minden késedelmezés nélkül vétkeért őszintén kibünhödni.

F. 1833 jan. 1sójétől jun. utóljaig a' pesti Vakkok-intézete részére következő ajánlások tétettek: Tileh Susanna 25 fr., Giliczay Maria végrend. 5 fr., Vörösné sz. Hiemer asszony egy Metallique obligatióban 250 fr., Mayer Lőrincz és hitvese végrend. 1 fr., Rossi Ferencz végrend. 50 fr., Müller Teréz végrend. 5 fr., t. Ugoesa Vmegyéből 25 fr., 58 kr., NN. ur Szirmay András ur által 220 fr., t. Verócze Vmegyéből 25 fr., m. püspök Cseh István végrend. 200 fr. (Folytatása következik.)

A N G L I A.

Lord Althorp falusi jószágáról a fővárosba ismét visszatért 's ennek okát némelyek azon egyesületekben keresik, mellyek Londonban egy idő óta az adók, különösen a ház és ablakadók, megtagadtatása végett állottak össze. A' Sun e' tárgyban következő megjegyzést tesz: Felette sajnálnók, ha ő urasága (lord Althorp) az azon egyesületekben részt vett, elcsábult emberek tetteit komoly aggodalommal tekintené, minthogy mi erősen meg vagyunk győződve, hogy soha sem fogott nekik sikerülni, a' fővároslakosinak tetemesb részét példájok követésére indítani. Sokkal több józan ész van a' közepposztályokban, kivált a' fővárosiakban, hogysen illy irlandi eszközhöz nyulnának az ország finanziainak rendbe hozatásokra. A' ház és ablakadóknak azonban a' jövő parlamentig egészen el kell töröltetniök; erre elegendő ok már az is, hogy ezen adók ama rendszerhez tartoznak, mellyhez képest a' falubirtokosok minden statusterhet a városiak nyakába igyekeztek nyomni. Igaz, hogy ezen adók is, elvöket tekintve, vagyons- v. birtokadók, de méltán lehet ellenök felhozni, hogy egy saját 's külön nemű vagyons után járnak 's hogy egyenetlenül vannak elosztva; már pedig az igazság kívánja, hogy mindennemű birtok egyenlőn vettessék adó alá. Az igazságnak e' szózata nem kevesbé fogja a' lordot a' nevezett adók eltörlesztésére nógatni, mint a' mult ülésben adott saját ígéretei. Mi bizunk a' lordnak ezen ígéreteiben 's az egyesületeknek is ugyan azt tanácsoljuk. Miképen kelljen magát a' kormánynak az egyesületek illyes törekedési iránt viselnie, úgy tartjuk, világos; erőszakkal kell e' törekedéseket elnyomni, mert ha az egyesületek bármely adó iránt is ki bírnák vinni terveiket, akkor ugyan soha semmi adó behajthatására sem tarthatnánk számot. — A' spanyol koronaöröklési vita 's a' két fél között mármár megeredt harcz vélhető kimeneteléről különféleképp jósolgatnak az angol hirlapok. E' vita kimeneteléről, úgy mond a' Courier, még most kevés bizonyost mondhatni, mivel a' politikai két ellenséges párt erejét 's vezéreiknek befolyásikat eléggé nem ismerjük. A' királyné úgy látszik becsvággal (Ehrgeiz)

bir, 's azon hatalomról ítélve, mellyet boldogult férjén gyakorlott, férjfiás tulajdonoknak sincs hijával, mellyek neki sikert 's diadalt szerezhetnek. Azonban VII. Ferdinand leányának a' francia kormány által oilly sietve lett megismertetése a' királyné ügyének inkább ártott mint használt, mert ennek ellenségei, a' külső beelegyedésen felboszonkodva, annál inkább 's csak azért is fognak a' királyné széke felforgatásán munkálódni. Igy a' Courier. A' Times úgy hiszi, hogy a' király halála után a' carlista pártot csak az által lehetne elnyomni, ha ellene az országnak minden más véleményei 's néposztályai egyesülnének, 's ha a' királyné magát és leányát egészen 's őszintén a' képviseleti rendszer barátinak vetné karjaiba. Ha e' mellett igaz, hogy a' hadsereg (rendes katonaság) a' constitutionalis kormányformához hajlandó, akkor ez az ifju királyné részére felette fontos, noha nem épen csalhatatlan segély fogna lenni. Egyébiránt a' spanyolnak nemzeti characterét oilly kevésbé lehet ált látni, hogy ebből lehetetlen előre biztosan megmondani, mellyik párt fog győzni, azaz a' nemzeti véleményben mellyik fog mélyebb gyökeret verni. Fontos körülmény még az, hogy Spanyolország pénze jobbára a' papság kezében van. — Végre a' Globe most még megelégszik azzal, hogy a' francia kormány által ez ügyben tett lépést dicséri 's az ellenvetések ellen mentegeti.

FRANCZIA ORSZÁG.

D'Uzer general következő tudósítást küldött a' kormányhoz az afrikai hadmunkálatiról sept. 14ikéről: Kénytelen valék a' Merdes nemzetség v. ivadék ellen, melly igen számos és kivihatlannak hitt állásiban igen elbizta magát, egy tetemesb áltamadást (demonstratio) intézni. Reggeli 3 órakor tehát az afrikai 3ik vadászszerecz 400 lovasával, a' segédtest (kezesek és törökök) 210 lovasával, 175 spahival (arab lovasság), 4 álgyuval 's két járó-ispotállal (ambulance) innen kiindultam. A' Seybuse bal partján haladtunk felfelé egész a' révekig, mellyek 5 órányira esnek Bonától. A' hadat két részre osztottam 's az elsőt magam vettem parancsom alá, a' másikat Perregaux ezredes. A' kezeseket, kiket előre bocsátottunk, hogy

a' Me
kezés
kalöv
elkez
gran
hozta
vettü
neki
's ké
fray
és s
a' ré
gát
ris l
czol
csap
fogl
meg
mul
's ti
Vér
nag
mér
ha
fog
föh
a' f
hát
tén
sei
bol
tot
ge
go
de
sé
töl
eg
ál
a'
té
al
er
ki
ve
m
vi
eg
n
n
na

a' Merdeseket jöttünkről tudósítsák 's értekezésre (parlamentiren) felszólítsák, puska-
 lövésekkel fogadák az arabok 's a' csata
 elkezdődött. Nehány ügyesen vetett haubitza,
 granát és álgyugömb csakhamar habozásba
 hozta az ellenfélt, 's alig hogy ezt észre
 vettük; a' vadászoknak két első escadrona
 neki iramlott, támogatva a' segédsapattól
 's két más escadrontól, melly utóbbiak Maf-
 fraynál keresztül akartak úsztatni a' széles
 és sebes folyamon. Ezt látván az ellenség,
 a' révhez gyűlt 's rejtek állásaiba vevén ma-
 gát ellenzeni kezdé az átmenetelt, de Mor-
 ris kapitány rettenni nem tudó vitézsége da-
 czolt minden ellenállásnak, keresztül vitte
 csapatját a' vizen 's az ellenség állásait el-
 foglalta. Ekkor az arabok minden ponton
 megfutamodtak 's folyvást üzettek. Egy óra
 múlva már tökéletesen szélt valának verve,
 's tiz duar (előbbkelők) hatalmunkba került.
 Véneket, asszonyokat 's kisdedekeket a' leg-
 nagyobb kimélettel kerültünk el, 's ez a'
 mérséklet már is több hasznunkra vált, mint-
 ha egy újabb ütközetet nyertünk volna. Hét
 foglyot 's több mint 3000 ökröt hajtottunk
 főhadiszállásunkra. Itt megparancsoltam, hogy
 a' foglyokat bocsássák szabadon 's a' mar-
 hát adják vissza, mi is azonnal megtör-
 tént; minthogy azonban a' Merdesek keze-
 seik, mióta szolgálatunkban vannak, kira-
 boltattak, kárpótlékul 100 ökröt szakasz-
 tottam ki számokra. Többeket e' nemzetsé-
 gek fejei 's a' sikság duarjai közül, kik ma-
 gokat nekünk megadák 's kegyelemért ese-
 deztek, szinte vissza bocsáttattam nemzet-
 ségökhöz 's családaihoz, melly tettnek a'
 többi közt azon jó következése is lett, hogy
 egy lovat, egy lándsát 's egy a' folyamon
 átkelés közben részünkről elesett katonát
 a' Merdesek főbbjei vissza küldöttek 's meg-
 térítettek mindent, mit eddigi ellenkedésök
 alatt tőlünk elrablottak. Ezen kívül kértek
 engemet, hogy közbejárásom által békítsem
 ki őket a' Sebas-iakkal, kik nekünk szö-
 vetségeseink. Ez a' kibékülés csakugyan
 megtörtént 's a' két nemzetség megegyezett,
 visszaadni kölcsönösen mindent, a' mitelőbb
 egymástól elraboltak. — E' tudósítást ge-
 neral d'Uzer a' kitünőbb tiszték 's legé-
 nyek megnevezésével 's a' más nap kiadott
 napi parancsal végzi, melly utóbbiban a'

többi közt ezeket is mondá: A' sikok nem-
 zetségi ezentul Bona-tól függenek. A' mi
 számos lovasságunk, 's lovas pattantyúsaink
 meggyőzők őket, hogy hozzájuk a' legtá-
 volabb pontokig is gyorsan elhatunk. Ezen-
 kívül tudják igen jól azt is, hogy nincs
 hegy, bármilly magas legyen is, mellyet a'
 mi vitéz és derék gyalogságunk meg ne hág-
 jon. De mig hatalmunkat rettegik, tanulják
 egyszersmind igazságos létünket, haszon-
 vágytalanságunkat 's emberiségünket becsül-
 ni. E' kettős aegis alatt sikerünk nem lehet
 kétséges. —

SPANYOLORSZÁG.

Egy bayonnei level szerint, mellyet a'
 bécsi Beobachter a' forrás megnevezése nél-
 kül közöl, Behobieben (spanyol falu v. kis-
 város közel a' franczia határszélhez) octob.
 3ikán don Carlosnak azon protestatiója nyo-
 matott 's függesztetett ki, mellyet ő egy le-
 vellel együtt a' mult april. 29ikén Ramalhao-
 ból, Lissabon mellől, intézett bátyjához
 VII. Ferdinandhoz. A' bevezetés, melly u-
 tán ezen irományok közöltetnek, ekép kö-
 vetkezik: „Fel vagyok hatalmazva közre
 bocsátani azon protestatiót, mellyet don Car-
 los Maria Isidor legfőnségesebb (durchlauch-
 tigt) ur a' f. évi aprilis 29ikén bátyjához
 's királyához VII. Ferdinandhoz, kinek
 lelke most békében nyugszik, bocsátott. Fer-
 dinand király férjfi utód v. örökös hátraha-
 gyása nélkül halt meg, 's minthogy most az
 ország törvényeihez képest 's az öröklés-
 rend jusa szerint V. Károly legfőnségesebb
 urunk, kit isten szent oltalmában tartson
 meg, lépett a' spanyol thronusra: ennél fog-
 vást minden polgári, hadi, papi 's más hi-
 vatalok felelőkké tétetnek cselekedetükért,
 hahogy, a' mit nem reménylhetni, más pa-
 rancsolatoknak fognának engedelmeskedni,
 mint a' mellyek V. don Carlos ur (sennor)
 felségi hatalmából eredendének. Behobie,
 oct. 3dikán 1833. (Aláírva): Juan Goye-
 neche.

Madridból oct. 5ikéről indult tudósítá-
 sok szerint mingyárt más nap a' király halá-
 la után egy végrendeletre (testamentum) ta-
 láltak íróasztalában, mellyet Ő Felsőége még
 a' mult 1830 jun. 12ikén irt vala alá Aran-
 juezben. A' testamentom szokott szertartá-
 sokkal felnyitattott, 's az e' hónap 3iki Ma-
 *

driti ujság az özvegy regenskirálynénak egy végzetét (decretumát) adja, mellyben ama' végrendeletnek a' regensséget illető része közöltetik. Ennél fogvást a' boldogult király akaratjakint kir. hitvесе, donna Maria Christina de Bourbon, neveztetik ki a' thronörökös vagy örökösne kiskorusága alatt az egész monarchia egyedüli regensnéjévé, 's egy regensségi tanácsnak, mellynek javalatihoz v. véleményihez azonban a' regenskirályné nem lesz kötve, tagjaiúl a' következő személyek jelettetnek ki: cardinal Marco y Catalan; marquis Santa-Cruz; hg Medinaceli; don Franc. Xav. Castannos; marquis de las Amarillas; don Josef Maria Puig, a' castiliai tanács dekánja; 's Franc. Xav. Caro, akkorban minister. Halál, betegség vagy más akadály esetén helyettesekül kijeleltetnek: don Thomas Arias, pap; hg Infanta do, és gróf Espanna, grándok; don Jos. de la Cruz (most hadminister) general; 's don Gareli és Hevia y Noriega kir. tanácsnokok. Végre e' regensségi tanács titoknokául gróf Ofaliát jeleli ki a' király 's annak helyettesül Zea-Bermudez Ferenczet. Ez lett volna a' királyi akarat 1830ban. (Azon csel-szövények felöl, mellyek a' spanyol udvarnál a' király betegeskedése alatt forrottak érdekes adatokat közöl egy kis könyvecske, melly nem rég Haagában jelent meg illy cím alatt: La vérité sur les événemens, qui ont eu lieu en Espagne depuis la maladie du roi. La Haye, 1833. A' többi közt egy iromány fordul elő benne 15 kérdéssel a' spanyol öröklés felett, mellyet don Carlos a' spanyol, portugáli és olasz universitásokhoz küldetett feleletek végett. Valamennyi feleletben don Carlosnak tulajdonítatik az öröklésjus, minthogy, mint mondatik az 1789-ki cortes nem törvény szerint hivatott egybe, de határozati különben sem hathattak d. Carlosra, mint korábban szülöttre, vissza, mire a' spanyol történetekből több példa hozatik fel).

Az elhunyt király holttetemei, miután szokás szerint két napig ki valának téve, oct. 3ika reggelén a' kir. sirboliba Escorialba vitettek. Madrid ezen tudósítások elindultokkor folyvást mély csendben volt. Ellenben egy bayonnei level (a' bordeauxi In-

dicateurben 's innen a' Journal des Débatsban) az utóbb közlött híreket megerősítőleg következőt ír Bilbaoról: Bilbao don Carlos részére nyilatkozott. Oct. 2ikán reggeli 4 órakor érkezett ide a' király halálának híre, 's 6 órakor már a' deusto, begona, albiai 's több közel falubeli kir. önkénytesek összesereglettek 's nyiltan don Carlos részére állottak; 10 órakor egy hirnök (expressus) jövetelére eloszlottak; de délután 3 órakor a' barátok jöttek ki klastromaikból 's az új királyt éltetve 's az özvegykirálynét szidalmazva járták végig az utcákat. Ezt követték a' városban 's helységekben levő Károlypártiak (carlisták v. carlosisták), félre vették a' harangokat, új tisztviselőket tettek, lefoglaltak minden lovat, 's kegyetlenül kezdettek dúlni mind azokon, kik ellenkező véleménnyel voltak. Egyik tartományi követ testvérét (sógorát?) ki rokona menekhelyét nem akará kivallani, megölelék. Több más város, úgy látszik, Bilbao példáját hajlandó követni, az álarcz le van vetve, 's a' Carlosisták nyilván mondogatják, hogy don Carlos nyolczad nap előtt a' kir. széken fog ülni. Ez a' hg Abrantesben várta testvére halálának híret, hogy nyomban Spanyolországba teremvén párthiveinek vezérül lehessen. Ha a' royalisták elérik czélokot, akkor Zea és Cruz ministerek dicsekhetnek vele, hogy a' lakosság legfelvilágosultabb, leggazdagabb 's legjózanabb gondolkodásu részét feláldozták a' párt és szenvedély dühének, mivel nem akarták látni, a' mit mindenki látott, 's akár tudatlanságból akár szántszándékból a' szabadság és királyné hiveit a' barátok (szerzetesek) 's kir. önkénytesek fanatismusának kötözve adták által. — A' bordeauxi Indicateur e' levelre a' következő megjegyzést teszi. Bármily kedvetlenítő is e' mozgás, még sem lehet abból don Carlos ügyére nézve valami eldöntöt következtetni. Privilegiumnál fogvást Bilbao nem vala köteles katonáörizetet elfogadni, 's miután a' tartomány kormányzója az önkényteseknél fegyverüket meghagyta, nem lehetett a' támadást rendes katonaság által, melly a' királynéhoz hív maradt, olly hamar elnyomni; egyébiránt a' királyi gardának néhány bataillona Madridból már kiindult Biscaya felé, hol fanaticus ba-

rátok újabb fegyveres népcsapatokat toborzottak egybe. —

A' regenskirályné következő nyilatkozatványt hocsátott ki oct. 4ikén. A' regenskirályné Ő Felségének manifestuma. Főnséges férjem és uram halála által a' legmélyebb fájdalomba süllyesztve, csak egyetlen szent kötelesség, melly előtt a' szív minden érzelmeinek engedniök kell, birhatott a' hallgatás megszegésére, mellybe az engem ért kemény csapás 's keservem nagy volta merített. De a' várakozást, mellyet egy új kormány mindenkor ébreszt, most a' fejedelmné kiskorusága alatt leendő statusigazgatás iránti bizonytalanság is nevelé. E' bizonytalanság eloszlatására 's azon aggodalom és tévedés, mellyeket szülhetne, megelőzésére tehát kötelességemnek tartottam, minden alaptalan gyanu 's itéletnek azon elvek nyílt és szilárd előterjesztetése által venni elejét, mellyeket én azon kormánynál, mellyel engemet főnséges férjem és királyom végső akarata szerett leányom II. donna Isabella királyné, kiskorusága alatt megbizott, állhatatosan követni fogok. — A' vallást 's az egyfőség (monarchia illimitata értetik) principiumát, Spanyolországra nézve az életnek ezen első elemeit tisztelni, védeni 's teljes erejükben és tisztaságokban fentartani fogom. A' spanyol nép e' vele született buzgalmában elői vallásuk 's istentiszteletmódjuk iránt legtökéleteseb megnyugvását találja, mellyet neki senki sem fogna megadhatni, ki hitének 's imadásának legszentebb tárgyait nem tisztelné. Én egy olly igen katholicus nemzetnek e' buzgalmát közre hatásom által gyámolítani, sőt őt abban vezérelni fogom, 's ezennel biztosítást adok, hogy azon szeplőtelen religio, mellyet mi vallunk, annak egyházai és szolgálai kormányomnak legelső 's legkedvesb gondtárgya fognak lenni. — Én teljesen meg vagyok győződve, hogy rám nézve kötelesség a' királyi (teljes vagy is absoluta) hatalmat, mint rám bizott jót, sértetlenül megörzeni. Ennél fogvást én a' monarchia formáját 's alaptörvényeit lélekismeretesen fen fogom tartani a' nélkül hogy besiklani engedjem azon, külsőleg bármilly kecsegtető, ujitásokat, mellyeket mi már szerencsétlenségünkre bőven is kóstoltunk. A' legjobb kormányforma minden országra

nézve az, mellyet az megszokott. Egy szilárd 's szoros csatlatú kormányhatalom, melly a' régi törvényekre támaszkodik, mellyet a' szokás becsben tart, 's mellyet elmult századok szentesítenek, a' legjobb eszköz a' népek boldogságát létesíteni, mellyet nem is lehet elérni, ha az ember a' tekintetet (auctoritast) gyöngíti, a' fen álló ideákat, szokásokat 's institutiókat hántja, a' meglevő érdekeket 's reménységeket sérti, hogy újabb vágyakat 's követeléseket teremtsen, 's így az egyeseket zavarba és vitába, az egész statust pedig görcsös vonaglatokba dönti. Én a' spanyol királyi pálczát a' királyné kezeibe, kinek azt a' törvény szánta, minden csorba és sérelem nélkül 's úgy mint azt a' törvény akarta, fogom által adni. — De azért e' drága birtokot, melly rá várakozik, nem fogom miveletlenül 's ugarúl hevertetni. Tudom a' sebeket, mellyeket sanyaruságink hosszú sora a' népen sujtott, — 's igyekezni fogok azok orvoslatán; tudom 's igyekezni fogok még jobban ismerni azon hibákat is, mellyeket a' statusigazgatás külön ágaiba idők és emberek hoztanak, 's gondom lesz azok kijavittatásán. Az igazgatási reformok, mellyek közvetlenül jólétet 's szerencsét árasztanak a' népre, mint olly jókat, mellyeknek egyedül van positívus becsök a' nép előtt, szünetlenül tárgyi lesznek legfeszültebb szorgalmamnak. Én e' szorgalmat leginkább az adók kevesbitésére, mennyire ezt a' status bátorságával 's a' statusgazdaság szükségeivel meg lehet egyeztetni, továbbá az igazság részrehajlatlan 's gyors kiszolgáltatására, a' személyes vagyonsbátorságra 's a' jólét kutforrásinak eredeztetésére fogom fordítani. — E' nagy vállalatban szükségem van 's bizom is a' Spanyolok közrehatására 's akaratjok és törekedésük egységére. Ők mindnyájau fiai a' hazáknak, mellynek javát egyiránt szívükön kell hordaniok. Én nem akarok semmit tudni az ezelőtti (politikai) véleményekről, semmit a' mostani rágalmakról 's árulkodásokról; sem a' sötétben lappangó bizgatások 's cselszövények, sem a' hívségnek 's ragaszkodásnak haszonleső csillogtatási nem fognak általam szolgálatokul betudatni. A' királyné neve, sem az én nevem nem szolgálnak semmi pártjelül, hanem a' nemzetnek

védpaizsai; az én szeretetem, az én védelmem 's az én szorgalmam minden spanyolra egyiránt 's osztatlanul kiterjed. — A' többi statusokkal kötött szerződéseket szentül meg fogom tartani 's azok függetlenségét tisztelni; nem is kívánok tőlök egyebet, mint azon hitet 's tekintetet, mellyel Spanyolország iránt jus és kölcsönösség szerint mindenik tartozik. — Ha a' Spanyolok az én szándékaim kivitelére közre hatnak, 's az ég igyekezeteinket megáldja; akkor én ezen nagy nemzetet minden sanyaruságiból kigyógyulva fogom egykor fönséges leányomnak által adni, hogy ő aztán a' boldogítás munkáját végezze be, 's terjessze és növevessze a' dicsőségnek és szeretetnek azon gloriáját, melly a' spanyol évkönyvekben Isabella fönséges nevét környezi. — A' madridi palotában, octob. 4ikén 1833. Én a' regens-királyné.

Ugyanez napon (oct. 4k.) még egy másik decretumot is adott ki a' regens-királyné, melly által a' boldogult férje végrendeletében meghagyott regensségi tanácsot felállítja 's parancsolja, hogy annak Madridban levő tagjai, u. m. Santa-Cruz, Medinaceli, Castannos, Puig, és Caro más nap u. m. oct. 5ikén a' titoknokkal, gróf Ofaliával, együtt a' kir. palota azon terembe, mellyben a' statustanács ülési tartatni szoktak, gyűljenek fel, hogy így a' regensségi tanács forma szerint beiktathassék.

Következők VII. Ferdinand említett testamentumának a' királyné által octob. 2ikán köz hírré tett 's a' statust érdeklő pontjai (a' mi ezeket megelőzi vagy követi, a' kir. ház privat dolgait, apróbb adományokat 's ajándékokat 's eff. illet): 9. áik. Kinyilatkoztatom, hogy én Bourbon Maria Christinával, I. Ferencz két-siciliai király 's donna Maria Christina testvérem, spanyol kir. hgné, leányukkal házasságban vagyok. 10). Ha halálomkor néhány vagy minden gyermekem, kikkel az istennek tetszeni fog engem megajándékozni, kiskorbanleend: akarom, hogy igen szeretett hitvesem donna Maria Christina de Bourbon, nekik mindnyájoknak gyámanyok 's ápolójok legyen. 11). Ha elhunytom idején azon fiam vagy leányom, kinek a' királyszeben következni kell, tizennyolczadik évét még be nem töltötte; ezen eset-

re igen szeretett hitvesemet, donna Maria Christinát, az egész monarchia regensnéje 's igazgatónéjává nevezem ki, hogy ő azt kormányozza egyedül, 's igazgassa (verwaltet) mind addig, míg fiam vagy leányom a' 18ik esztendő betöltötte. 12. Minthogy akarom, hogy szeretett hitvesem az előbb említett esetben olly személyek ismeretire 's tapasztaltságára támaszkodhassék az ország kormányában, kiknek hivségét 's királyi személyemhez és házamhoz ragaszkodását én jól ismerem: ennél fogvást kívánom, hogy a' királyné midőn az ország regensségét áltveendi, egy regensségi tanácsot alkosson, mellyel a' nehezebb ügyekben, kivált azokban, mellyek alattvalóim javát 's boldogságát valamiben sérthetnék, értekezessék, a' nélkül azonban hogy akármiként is köteles lenne, magát e' tanácsnak kinyilatkoztatott véleményéhez szabni. 13). E' tanács a' következő személyekből álljon: don Juan Franc. Marco y Catalan cardinal ő eminentiája . . 's a' t. (l. felebb). 14). Ha az én halálom előtt vagy után e' regensségi tanácsnak némelly tagjai bármelly okból elmaradnának (hiánylanának): az én szeretett hitvesem, mint regensné 's igazgatóné, olly személyeket fog kinevezni helyökbe, kik királyi bizodalmat megérdemlendik 's az illy fontos hivatal viselésére szükséges tulajdonokkal fel lesznek ruházva. 15). Ha, a' mitől isten őrizzen, az én szeretett hitvesem meghalna, mielőtt fiam vagy leányom, kinek a' koronában örökleni kell, tizennyolczadik esztendejét betöltené: akarom és parancsolom, hogy a' regensség 's ország igazgatása, úgy szinte a' gyámság 's ápolói tiszt ezen esetben a' 13ik cikkelyben fentebb megnevezett tagokból állandó regensségi tanácsra menjen által. 16). Akarom 's parancsolom, hogy ezen előbbi cikkely szerint megállapított regensségi tanács minden ügyekben szótöbbség szerint végezzen, úgy hogy egy szózat a' szózatok felén túl eldöntő legyen. 17). Egyetlen 's minden örökösömnek azon fiaimat vagy leányimat nevezem ki, kiket halálom pillanatában hagyandani fogok, kivévén még is minden vagyonomnak egy ötödét, mellyet igen szeretett hitvesemnek Bourbon Maria Christinának hagyok, ki e' jogzsimnál fogvást min-

den a
mény
ja a'
mind
1829
zassa

level
mi ta
bilba
a' vá
előtt
nus
hem
para
a' v
előb
utól
jök
sze
te
bar
dás
a' v
can
tro
de
itt
elh
me
hir
do
sz
da
bó
(C
me
ni
ba
se
te
jo

hi
se
lő
d
a'
a'
v

den az ország törvényi által kijelelt kedvezményekkel élni fog, nem különben birni fogja a' jegyjószágot, mellyet hozzám hozott 's mind azon vagyónrészt, mellyek számára az 1829ben nov. 5ikén Madritban megkötött házassági szerződésben megállapítottak. —

Vittoriából oct. 6ikáról következő levelet közöl a' párisi Courier Français: A' mi tartományunk teljes támadásban van. A' bilbaoi royalisták V. Károlyt kikiáltották, a' várost kirablották 's csaknem mindent, ki előttök constitutionalis gondolkodásról gyanus volt, megöltek. A' város környékén hemzseg a' hittábor sok guerillája. A' város parancsnoka most bizonyos Zavala (egyike a' volt cortesbeli követeknek; ugyanaz, kit előbb a' carlosisták halálra kerestek, de ki utóbb hozzájuk által tért 's mint látjuk fejök lett). A' corregidor 's a' másik követ szerencsésen megmenekedtek. Ordunában szinte kikiáltott don Carlos. Itt bizonyos Ybarrola félzsoldos kapitány vezérli a' támadást; a' volt tisztviselők itt is elűzettek 's a' vámház kirabolttak. A' bilbaoi franciscanusok már rég tartogattak fegyvert klasztromukban. A' mi városunk még csendes, de minden pillanatban várjuk a' kitörést. Az itt fekvő katonaságnak egy csekély része elhagyá tegnap városunkat 's Bilbao ellen ment. Burgosban kiűtött a' támadás, mint hirtelik. General Santos-Ladron, ki Valladolidba vala száműzetve, e' városból megszökött. Ő vezérlette 1830ban a' carlistahadot, melly a' spanyol hazafiakat az országból kiűzte, 's ismét egy darabig a' hithadot (Glaubensarmee) Navarrában; kétségkívül most is vezérül fog a' támadóknak szolgálni. Halljuk hogy don Carlos Campo-Mayorba megérkezett, de ott a' határszéli figyelő seregtől ált nem bocsátatván, Truz-os-Montes tartományba ment, hogy innen nyomuljon be Spanyolországba. —

PORTUGÁLIA.

Portugáliából e' hónap 9ikeig semmi újabb hírek sem érkeztek Londonba, mint a' mult sept. 25ikéről szólók, mellyeket már közöltünk. Jött ugyan azóta is hajó e' tájakról, de melly még hamarabb indult ki innen, mint a' korábban érkezett African. Ennél fogvást a' londoni újabb ujságok is csak régebbi privát leveleket, vagy az utóbbi történetek fe-

lett különféle elmékedéseket 's jövendőlgéteket közlenek, várva naponkint egyikét azon gőzhajóknak, mellyek dona Mariát Portugáliába kísérik. Azalatt a' toryk használják az alkalmat Bourmont resignatióját kétségbe venni 's az Albion szerint több előkelő személy kettőt fogadott egyre, hogy Bourmont nem mondott le 's folyvást Portugáliában van. Ellenben a' Courier neveti ezen kétségeket 's a' torykat 's hirlapjaikat azon fuldoklóhoz hasonlítja, ki az előtte uszkáló szalmaszálhoz is kapkod. Bourmont lemondása — így szól a' Courier — olly eset, mellynek valóságáról az Africannal érkezett legtekinteteseb személyek, mint szinte több, Lissabonból a' leghiteleseb emberektől, indult levelek kezeskednek. E' lemondás Lissabonban már sept. 22ikén közösen tudva volt. Egyszersmind jó kutfő után állítja a' Courier, hogy Bourmont csak akkor szánta magát e' lépésre, midőn látta hogy az ő tanácsit don Miguel és udvara már épen nem követik, 's midőn a' vele volt francia tisztetek már annyira megúnták Miguel szolgálatját, hogy néhányan közülök, még pedig a' tábornoktestből (Generalstab) don Pedroval leveleztek is. — Magok a' történetek marsal Bourmont elutaztának azon okát gyanítják, hogy a' marsal vagy Lissabon bevételének — olly katonákkal 's körülményekben, — lehetlenségéről győződött meg 's így a' vég veszteség vagy feloszlás ségyenét akará kikerülni, vagy hogy kecsgetőbb kilátások Migueltól don Carloshoz szegődtek 's Portugáliából, Spanyolországba vonák. —

ELEGY HIREK.

A' porosz statusujság oct. 14ikén jelenti, hogy Ő Felsége kamarás és követségi tanácsnok Arnem urat rendkívüli követül 's meghatalmazott ministerül nevezte ki Ő Felségéhez a' Belgák királyához. — Haagából pedig az amsterdami Handelsblad 's ez után az ausztriai Beobachter írják, hogy biztos tudósítás szerint a' most Haagában levő hg. Schwarzenberg Felix küldetésének fölötte békés célja van. — A' senatorok kamarája, miután a' budgetvitákat elvégezte, oct. 7ikén szinte berekesztetett 's elhalasztatott. A' királyi ház párisi utja csakugyan oct. 17ikére van határozva.

Ő Szentsége a' pápa egy hosszú beszédet tartott sept. 30-án a' cardinalisok titkos consistoriumában, mellyben miután elkeseredett szívvel előadta, milly sérelmekkel illette a' Portugáliában egy idő óta fenálló új kormány (don Pedro) a' catholica szent-egyház, de különösen a' római szent szék jusait, azzal végzi, hogy azon sértő rendeleteket semmi erejűeknek nyilatkoztatja, 's nem-orvoslás esetén az istentől hatalmába adott lelki fegyverekkel t. i. excommunicatióval vagy interdictummal fog élni. —

A' krakói országgyűlés sept. 19-ikén bérekesztetett. Végzései közül jelesbek gyanánt hozza' fel az ottani ujság, hogy az országutak készítése iránt egy új terv állapított meg, mellyben az eddig szokásban volt jobbágyi munkáltatás egészen elmellőztetvén, a' helyett ezentul a' vám 's más jövedelmekből fizetendő napszámok alkalmazása határozottatik; továbbá hogy a' statistiszek nyugdíjai iránt egy új rendezkedés fogadtatott el, melly szerint azok fizetésére minden tisztviselőnek évi díjából valamig hivatalát viseli 4 pct. rovatik le, 's a' t. — Az orosz czár münchengräzi tartózkodása közben sept. 13-ikáról egy ukast bocsátott ki, mellyben az idej szerfelett mostoha termés miatt, hogy birodalmának főkép déli részeit a' keletkezhető szükségtől megóvhassa, 1835-ik január 15-öjéig a' gabona, ázalék és főzelék minden nemeinek behozatalát mind szárazon mind vizen minden vámfizetés nélkül megengedi. — A' francia kormánynak hivatalos közleménye szerint a' francia hadseregnél megfenyitettek száma csupán a' múlt esztendőben 16,000-re megy, közülök 400 íteltetett halálra. Angliában a' halálra ítelt katonák száma a' múlt évben 3 volt. — Infantin a' sz. Simonisták feje sept. 22-ikén Toulonban hajóra szállott Alexandriába költözendő. A' Konstantinápolyból elűzött sz. Simonisták Görögországba takarodtak, de apostolkodásuknak itt sem lön sikere. — Párisban a' múlt napokban a' privat, vagy inkább mint nevezni szo-

kás a' nyilvános telegraphok vállalkozói egy hirdetvényt bocsátottak közre, melly szerint telegraphjaik használatát még az idén egész Franciaországban minden privat közleményekre kiterjesztik. Az attól tartás, hogy ez által hamis hírek terjesztésére nyitattik az országban ut, egészen alaptalan, mint-hogy ha történnék is illyes hamis elhíresztelés, az, még ugyanazon órában 's ugyanazon telegraph által husszor is megczáfoltathatik, midőn ellenben mostani levelezés útján az elterjedt hazugság csak napok gyakran hetek mulva hozathatik világosságba. A' telegraphi tudósítók vagy tiszték hitelessége felől sem lehet kételkedni, minthogy ha visszaélnének, azon visszaélés ön magoknak fogna, a' további közlések megszűnése miatt legtöbbet árthatni. — Nagybritanniának hadi ereje az idén következő számban áll: Jóréménység-fokán van 1725, Gibraltarban 2815, Maltában 2566, Jóniai szigeteken 2899, Canadában 2417, Nyugat-Afrikában 255, Uj-Schottlandban és Bermudenben 3222, apró gyarmatokban 4432, Jamajka, Bahama és Hondurasban 3122, Ceylon szigetén 3547, Uj-Süd-walesban 2539, magában Angliában 28,772, Irlandban 22,799, és Kelet-Indiában 18,364, vagy is mindössze 100,790 fő.

Ram-Mahu-Roy hires indiai bramin sept. 27-ikén Londonban meghalt. Ő, mint a' mostani mongol uralkodónak az angol udvarnál ügyvivője, életének nagyobb részét Londonban tölté el; egyike volt a' Kelet-világ legjelesb férjfiái közül; beszélt perzsa, arab, régi zsidó 's majd minden indiai nyelveken, a' nyugotiakat csak 20 esztendő korában kezdé tanulni 's még is az angolban utóbb olly jártassá lön mint akármelylek benszült; ő volt első a' nagyobb hinduk közül ki babonás bálvány-hitét ünnepileg kitagadta 's a' deismushoz áltért; politikában szigoru republicanismust vallott; fejedelmének midőn birodalma függetlenségét veszte az angol kormánnytól 30,000 font sterl. esztendei pótlék-tartást eszközölt ki. —

A' gabona pesti piaczi ára octob. 25-ikén 1833:						P é n z k e l e t:					
p. m. val. gar.	legjobb	közép	csékély	p. m. val. gar.	legjobb	közép	csékély	Bécs oct. 25-ikén közepes pengő pénzben			
Tisztabuza	120	106 $\frac{2}{3}$	98 $\frac{2}{3}$	Zab	40	38 $\frac{2}{3}$	36	Status 5 pC. kötel.	91 $\frac{2}{3}$	Bécs 2 $\frac{1}{2}$ pC. bankók.	53 $\frac{2}{3}$
Kétszeres	92	80	70	Köles	53 $\frac{1}{2}$	—	—	— 4 pC.	81 $\frac{1}{2}$	Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	53 $\frac{1}{2}$
Rozs	56 $\frac{2}{3}$	53 $\frac{1}{3}$	50	Köleskása	—	—	—	— 1820ki kölcs.	—	Bankrészvény	1180
Árpa	50 $\frac{2}{3}$	48 $\frac{2}{3}$	45 $\frac{1}{3}$	Kukoricza	37 $\frac{1}{2}$	36	33 $\frac{1}{2}$	— 1821ki —	130	Cs. arany pCt. agio	—